

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. ecomomy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 5, 2020 | 28.05.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.5.19](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.19)

УДК 364.6

О. В. Гуріна,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та обліку,
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
ORCID ID: 0000-0002-6315-6067

Н. О. Корнева,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку,
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
ORCID ID: 0000-0002-7309-8673

ФІНАНСОВА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ СИСТЕМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ІНКЛЮЗИВНОГО ХАРАКТЕРУ

O. Hurina
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of Department of Finance and Accounting,
V.O. Sukhomlynsky Mykolaiv National University, Mykolaiv, Ukraine
N. Kornieva
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate professor at the Department of Finance and Accounting,
V.O. Sukhomlynsky Mykolaiv National University, Mykolaiv, Ukraine

THE FINANCIAL MODEL OF DEVELOPMENT OF INCLUSIVE SOCIAL PROTECTION SYSTEMS

З метою реалізації соціальних прав громадян держава створює комплекс економічних, правових та організаційних заходів, об'єднуючи це єдиним поняттям – соціальний захист, основним призначенням якого є мінімізація впливу чинників, що знижують якість життя населення. Захищаючи інтереси всіх соціальних суб'єктів, забезпечуючи рівний доступ до соціальних послуг, держава намагається максимально охопити всіх громадян, потребуючих соціального захисту.

Стаття висвітлює актуальні питання фінансування систем соціального захисту інклюзивного характеру. Визначено основні напрями і форми фінансування соціального захисту. Обґрунтовано систему заходів щодо розширення напрямків фінансування систем соціального захисту інклюзивного характеру, зокрема, за рахунок збільшення податкової бази, удосконалення якісної складової податкових надходжень, перерозподілу державних видатків, залучення бюджетних та валютних резервів, додаткового фінансування у вигляді внесків учасників. Досліджено можливості та запропоновано шляхи імплементації досвіду зарубіжних країн у вітчизняну фінансово-економічну практику.

The State creates a complex of economic, legal and organizational measures, combining this with a single concept – social protection in order to realize the social rights of citizens. Its main purpose is to minimize the impact of factors that reduce the quality of life.

Ensuring social protection is a priority task for any country and a key direction of the state's social policy. The function of social protection systems is to create decent living conditions for people, and the main task is to provide social protection to all categories of citizens without exception who need it.

In our opinion, the effectiveness of social protection systems is measured by at least two basic criteria: the scale and depth of social protection coverage of all categories of citizens in need of protection; the quality of social services and their financial solvency; and the ability to provide decent living conditions for socially vulnerable people.

By protecting the interests of all social actors and ensuring equal access to social services, the State tries to reach all citizens in need of social protection as much as possible. Inclusive social protection systems contribute to the implementation of these tasks.

The article considers topical issues of financing social protection systems of inclusive character, develops the main directions and forms of their financing.

With a view to reaching the most vulnerable groups and reducing social inequality, the State is constantly reviewing the standards for financing the social protection system by developing the various sources of its content.

The article substantiates the system of measures aimed at expanding the directions of financing social protection systems of inclusive character. In particular, by increasing the tax base, improving the qualitative component of tax revenues, redistribution of public expenditure, attracting tax, currency and budget reserves, additional funding in the form of contributions of the participants. The experience has been studied and the possibilities of its implementation in the domestic financial and economic practice have been identified.

Ключові слова: *фінансова модель; соціальний захист; соціальне забезпечення; системи соціального захисту інклюзивного характеру; Зведений бюджет; видатки; сталий розвиток.*

Key words: *financial model; social protection; social securement; inclusive social protection systems; consolidated budget; expenditures; sustainable development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Соціальний захист – це система державного гарантування в частині реалізації права громадян на отримання соціальних послуг, в тому числі соціальної допомоги та підтримки фінансового характеру. Забезпечення соціального захисту – це пріоритет номер один для будь-якої країни, ключовий напрямок соціальної політики держави. Функцією систем соціального захисту є створення гідних умов існування людей, а головним завданням – охоплення соціальним захистом всіх без виключення категорій громадян, які цього потребують.

Ефективність систем соціального захисту, на нашу думку, вимірюється щонайменше двома базовими критеріями: *масштаб і глибина охоплення соціальним захистом, доступність соціальних послуг для всіх без виключення категорій громадян, потребуючих захисту; якість соціальних послуг та їх фінансова спроможність*, здатність забезпечити гідні умови існування соціально незахищених громадян. Розуміючи важливість окреслених аспектів, вважаємо за доцільне зупинитися на більш детальному їх вивченні з позиції інклюзії та фінансового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальний захист, як категорія наукового пізнання, є предметом дослідження вчених багатьох галузей науки: філософів, соціологів, політологів, правників, економістів та управлінців, соціальних працівників та багатьох інших. Сутність соціального захисту, умови його забезпечення та розвитку досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: А.Вагнер, У.Беверідж, Дж.К.Гелбрейт, Е.Дюркгейм, В.Джевонс, Л.Ерхард, Ф.Лассаль, Т.Мальтус, А.Маршал, Дж.С.Міллер, Г.Мюрдаль, Р.Оуен, В.Парето, У.Петті, Г.Еспінг-Андерсен, М.Білінська, Н.Болотіна, Н.Борецька, Н.Волгіна, О.Гаманкова, С.Корецька, Е.Лібанова, О.Макарова, К.Павлюк, О.Палій, В.Тропіна та багато інших.

Питанням бюджетного забезпечення соціального захисту присвячені роботи В.Андрущенко, В.Дем'янина, О.Кириленко, З.Лободіної, І.Луїної, Б.Малиняк, М.Шаваріної, Н.Шаманської. Дослідженням загальних питань фінансування соціального захисту займались: Ф.Бастія, С.Бобровська, О.Василик, О.Величко, А.Дюк, О.Іляш, Л.Лисяк, О.Коваль, А.Колот, М.Мальований, О.Новікова, І.Озеров, Дж.Стігліц, О.Степанова, Л.Тарасенко, Н.Якуненко.

Визнаючи незаперечно важливість проведених науковцями досліджень та розуміючи надзвичайно динамічний характер розвитку сучасного суспільства, вважаємо, що питання удосконалення фінансування систем соціального захисту, особливо, інклюзивного характеру не втрачає своєї актуальності та потребує подальшого розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в обґрунтуванні складових фінансової моделі розвитку систем соціального захисту інклюзивного характеру, зокрема, їх сучасних напрямів і форм фінансування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансування систем соціального – це одна із пріоритетних задач будь-якого уряду, будь-якої країни. Високий ступінь соціального захисту громадян – це результат ефективної державної соціальної політики, це прагнення урядовців до підвищення добробуту свого народу. Зміцненню довіри і солідарності між суспільством і державою сприяє договір про взаємні обов'язки: громадяни сплачують податки державі, а натомість отримують соціальні виплати або інші соціальні послуги.

Фінансування систем соціального захисту та соціального забезпечення населення на сьогоднішній день здійснюється на базі положень ст. 87-91 Бюджетного кодексу України за рахунок державного та місцевих бюджетів [1]. Останніми роками уряд прагне до збільшення інвестицій в соціальний захист, зокрема, наразі в середньому видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення в структурі Зведеного бюджету складають 23,6%, але все ж таки є значно нижчими середнього рівня Європейських країн, в яких такі видатки фіксуються на рівні 42% [8]. Аналіз динаміки частки видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в загальній сумі видатків Зведеного бюджету та ВВП України наведений в таблиці 1.

Таблиця 1.

Статистичний аналіз видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення населення у 2012-2019 рр.

Роки	Видатки зведеного бюджету, млрд. грн.	ВВП, млрд. грн.	Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення		
			усього, млрд. грн.	частка в загальній сумі зведеного бюджету, %	частка у ВВП, %
2012	492,4	1408,9	125,4	25,50	8,90
2013	505,8	1454,9	145,1	28,69	9,97
2014	523,1	1566,7	138,0	26,38	8,81
2015	679,9	1979,4	176,3	25,93	8,91
2016	835,6	2383,2	258,3	30,91	10,84
2017	1056,8	2982,9	285,8	27,04	9,58
2018	985,9	3558,7	309,4	24,75	8,69
2019	1075,1	3974,6	321,8	23,49	8,10

Джерело: складено авторами на основі [2]

Аналіз частки видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення населення у загальній структурі видатків Зведеного бюджету та ВВП не дозволив виявити стійких тенденцій по причині наявності певних коливань. Так, частка видатків у загальній структурі досягла найвищого значення у 2016 році і становила 30,91% та 10,84% відповідно, і найменшого значення у 2019 році і становила 23,49% та 8,1% відповідно. В інші роки аналізованого періоду частка видатків коливалася в межах вказаних екстремальних значень.

Якщо порівнювати місткість державних соціальних видатків в структурі ВВП у 2018 році серед Європейських країн, то слід відмітити країни, які очолюють рейтинг: Франція – 31,2%, Бельгія – 28,9%, Фінляндія – 28,7%, Данія – 28,0%, Італія – 27,9%. Аналогічний показник по Україні є порівняним лише з Мексикою, яка має 7,5% та Чилі із 10,9% [8].

З метою охоплення найбільш уразливих груп, зменшення масштабів соціальної нерівності, держава має переглядати нормативи фінансування системи соціального захисту за рахунок розвитку різноманітних джерел його наповнення. Відмічаючи в цілому зростання інвестицій в соціальний захист, слід наголосити на тому, що відрахування в системи соціального захисту, які фінансуються за рахунок податків, все ж таки залишаються низькими.

Звичайно, узагальнюючи досвід інших країн, наприклад, Монголії, із відрахуваннями в 1,6% від ВВП, або Таїланду з 0,3% відрахувань, нібито не варто бити на спалах. Але аналізуючи результати, яких досягли ці країни, вважаємо, що варто задуматися: при існуючій політиці Монголія знизилася рівень бідності на 90%, а Таїланд – на 88%. На жаль, такі приклади є унікальними [8].

Не варто також забувати про найменш захищені верстви населення: дітей, людей похилого віку, інвалідів. Охоплення цих категорій громадян недостатнім соціальним захистом призводить до незворотних наслідків: дитячої смертності, скорочення середньої тривалості життя, збільшення рівня хронічних захворювань серед осіб літнього віку тощо.

Вважаємо, що сучасна українська держава спроможна запустити механізм таргетування бідності, шляхом цілеспрямованого впливу на найменш захищені соціальні верстви населення, використовуючи

інструменти підвищення доходів, скорочення кількості тих, хто живе за межею бідності. Переконані, що розширення фінансування та пріоритетність рішень в сфері соціального захисту, перш за все, залежить від політичної волі, а не від економічних можливостей.

До основних заходів щодо фінансування систем соціального захисту інклюзивного характеру, на нашу думку, відносяться:

- відрахування з метою оптимізації охоплення соціальним захистом;
- фінансування за рахунок збільшення податкової бази соціального захисту інклюзивного характеру.

Відрахування з метою оптимізації охоплення соціальним захистом. Першим кроком на шляху до оптимізації охоплення соціальним захистом, на нашу думку, має стати визначення мінімальних рівнів соціального захисту через запровадження гарантованого доходу для дітей, людей похилого віку та дорослих працездатного віку, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Застосовуючи такий підхід, уряд може заповнити прогалини в охопленні соціальним захистом при відносно низьких відрахуваннях, в межах 1-2% від ВВП.

Проведені розрахунки доводять, що відрахування в розмірі 1,2-1,4% від ВВП здатні забезпечити пенсією всіх громадян віком від 72 років, а також виплатами з втрати працездатності, допомогою на дітей у віці від 0 до 3 років. Оптиміальний розмір пенсії за віком може бути не менше 6,5% від ВВП на душу населення, а допомога на дитину може коливатися в межах 3,3-3,7% від ВВП на душу населення. Відрахування в межах 1,5-2% від ВВП здатні покрити витрати з виплат на дітей віком до 9 років та знизити вік, що надає право на пожиттєву пенсію за віком. Також розрахунки показують, що відрахування на інклюзивний соціальний захист не будуть важким тягарем для держави. Крім того, історія має факти коли системи соціального захисту інклюзивного характеру по всьому світу запроваджувалися в той час, коли переважна більшість країн була бідною.

До прикладу, можна навести Непал, де ВВП на душу населення складає 2500 дол. США, а відрахування на системи соціального захисту, що фінансуються державою, складають 1,3%, або Пакистан, із розміром ВВП на душу населення в 5200 дол. США та відрахуваннями на соціальний захист в розмірі 0,6% від ВВП на душу населення. Аналогічною є ситуація в Грузії, яка при розмірі ВВП на душу населення в 10000 дол. США відраховує 6,9% на соціальний захист та Індонезії, яка при ВВП на душу населення в 11600 дол. США відраховує 0,8% від ВВП на душу населення на утримання систем соціального захисту інклюзивного характеру [16].

Розширення фінансування за рахунок збільшення податкової бази соціального захисту інклюзивного характеру. Забезпечення фінансуванням соціального захисту є прерогативою, в першу чергу, держави. Серед переліку Глобальних цілей сталого розвитку, затверджених на засіданні Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015 року, є Ціль №1, яка передбачає подолання бідності у всіх її формах та усюди. Ще 15 вересня 2017 року Уряд України представив Національну доповідь: «Цілі сталого розвитку: Україна», а діючий президент, в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у своєму виступі зазначив: «Для досягнення Цілей Сталого Розвитку на національному рівні Україна здійснюватиме нові програми і проекти, які на практиці забезпечать макроекономічну стабільність, екологічний баланс та соціальну згуртованість. ЦСР служитимуть в якості загальної основи для подальших перетворень в Україні» [14]. Таким чином, Уряд України зобов'язався «упровадити на національному рівні належні системи і заходи соціального захисту для всіх, включаючи встановлення мінімальних рівнів, і до 2030 року досягти суттєвого охоплення бідних і уразливих верств населення» [14]. Досягнути намічені цілі, на нашу думку, можна за рахунок розвитку систем соціального захисту інклюзивного характеру.

Адис-Абебська Програма дій третьої міжнародної конференції з фінансування розвитку підтвердила та розвинула положення Монтерейського консенсусу 2002 року, Дохинської декларації 2008 року та виклала рамкові положення по фінансуванню сталого розвитку шляхом узгодження всіх потоків фінансування та політичних дій з економічними, соціальними та екологічними пріоритетами. Названа програма визначає соціальний захист як одну із семи ключових галузей для реалізації Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року та ліквідації бідності. Програма наголошує на встановленні мінімального рівня соціального захисту та звертається до країн із закликом розглянути можливість визначення на національному рівні відповідних обсягів видатків на високоякісні суспільні послуги для всіх [17].

Відповідно до рекомендацій Програми дій уряди можуть використовувати різні форми мобілізації ресурсів для забезпечення в своїх країнах фінансової, податкової та економічної доцільності забезпечення мінімальних рівнів соціального захисту з урахуванням потенційних внесків різних вікових груп та груп населення. Відповідно до «Policy brief on financing Social Protection» такі форми можуть включати більш ефективний збір податків та виконання зобов'язань по внескам, а також переорієнтацію видатків на пошук нових баз доходів [17].

До ключових стратегій мобілізації ресурсів відносять: збільшення податкових надходжень, перерозподіл державних податків; використання засобів офіційної допомоги в галузі розвитку; боротьбу з неправомірними фінансовими потоками; використання бюджетних та валютних резервів; адаптацію макроекономічної структури через використання інклюзивних макроекономічних рамок; фінансування систем кумулятивного соціального захисту за рахунок внесків учасників.

Збільшення податкових надходжень шляхом удосконалення їх якісної структури. Обсяги податкових надходжень до бюджету України в середньому складають близька 30% від ВВП. В порівнянні з країнами ОЕСР,

в яких середній показник податкових надходжень становить 34% від ВВП, ситуація не видається складною. Але якщо аналізувати якісну складову наповнення бюджету, то варто відмітити, що лише четверта частина від загального обсягу податкових надходжень формується із доходів прибутку або приросту капіталу [2].

Більшості Європейських країн саме за рахунок податкових надходжень, здебільшого, прогресивного оподаткування та ефективного накопичення багатства вдається збільшувати інвестиції в соціальну інфраструктуру, зокрема, в соціальний захист.

Досвід країн, в яких запроваджене прогресивне оподаткування показав, що значне збільшення ставки на доходи не веде ані до уповільнення економіки, ані до збільшення податкових надходжень до бюджету. Прогресивне оподаткування лише визначене як ефективний інструмент, який обмежує доходи багатіїв і сприяє зменшенню соціальної нерівності.

То чи є досвід Європейських країн таким, який треба запозичити Україні? На нашу думку, із запровадженням системи прогресивного оподаткування, держава має внести величезну кількість змін в існуючі нормативні акти та затвердити нові, які здатні оптимізувати існуючі механізми оподаткування, особливу увагу привернути недопущенню зростання обсягів тіньової зайнятості та розширенню меж і обсягів неформальної економіки.

На сьогоднішній день поданий до Верховної ради законопроект про запровадження прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб, не отримав подальшого розвитку, а лише викликав хвилю негативних коментарів та обурень, переважно через запропоновану занадто високу податкову ставку – 54%. На нашу думку, спираючись на досвід Європейських країн, по-перше, слід починати з менш агресивних ставок, збільшуючи їх поступово. По-друге, слід усунути корупційні механізми, не змінюючи загальних механізмів оподаткування, та посилити контроль за «чистим» оподаткуванням, а не покривати «брудні» залишки реальних доходів. По-третє, вважаємо, що запровадження Концепції фіскальної солідарності здатне, не змінюючи діючих механізмів оподаткування, вплинути на платників податків.

Погоджуємося із думкою В.Андрущенко про те, що «...«вдосконаленню» платників податків потрібно відводити навіть більше значення, ніж безперестанному впродовж десятиліть реформуванню податкової системи» [5].

З метою збільшення податкових надходжень Уряд має напрацювати не формальні каральні стратегії, а реальні робочі механізми, спрямовані на створення нових робочих місць, підвищення заробітної плати, збільшення інвестицій в економіку та розвиток соціальної інфраструктури.

Також розширити податкову базу можна і за рахунок оптимізації інших податків. Наприклад, актуальним може стати оподаткування видобутку корисних копалин або інших природних ресурсів. Створюючи державні підприємства, спільні підприємства або організуючи інші форми співпраці, держава може отримувати доходи або прямим шляхом безпосереднього видобутку, або непрямым шляхом через податки. І одна, і друга форми здатні забезпечити доходи для подальшого їх перерозподілу на соціальний захист.

До додаткових варіантів оподаткування, здатних розширити базу фінансування соціального захисту можна включити податки на так звані «шкідливі товари» або податок на «гріх». До таких товарів в світі відносять: напої з підвищеним вмістом цукру (Філадельфія, податок діє з 1 січня 2017 року, Великобританія – з 2016 року, Мексика – з 2014 року), пластикові пакети (США), алкоголь, тютюнові вироби (в багатьох країнах) [12]. Зважаючи на світовий досвід, вважаємо, що запровадження цільового оподаткування в Україні, належні механізми реалізації та контролю за ним здатні забезпечити наповнення бази фінансування систем соціального захисту інклюзивного характеру [13].

Перерозподіл державних видатків. Механізми оптимізації оподаткування, на нашу думку, слід застосувати і до *перерозподілу* державних видатків, а саме, до заміни дорогих та недостатньо ефективних інвестицій на інвестиції, які спроможні забезпечити більш суттєві соціально-економічні результати, до *вилучення* нераціональних податків та *боротьбу* з корупцією.

Вважаємо, що до пріоритетних завдань Уряду в цьому напрямі слід віднести заходи щодо оптимізації субсидіювання послуг ЖКГ, перегляду механізмів ціноутворення на енергоринку, зміни підходів «перехресного субсидіювання», а в кращому випадку його повна ліквідація. Реалізації зазначених аспектів мають сприяти стратегічні рішення Уряду щодо запровадження альтернативних компенсуючих механізмів, до яких, на нашу думку, варто віднести – грантове фінансування програм підвищення енергоефективності, інвестування в розвиток відновлюваних джерел енергії, розвиток «зеленої» енергетики, «блакитного палива» тощо.

Вважаємо, що названі альтернативи при комплексному підході до їх запровадження сприятимуть оптимізації надання адресного субсидіювання або в окремих випадках взагалі його знівелюють, а розвиток компенсаторних механізмів фінансування мікрооб'єктів в подальшому знизить потребу в їх дотаційному утримуванні.

Ймовірно, запровадження змін викликає необхідність та потребу в додатковому захисті, в пом'якшуючих механізмах, але такий стан буде тимчасовим та за рахунок вчасного реагування владою не призведе до суттєвих втрат. На нашу думку, оптимізація механізмів субсидіювання, а в окремих випадках заміна на відрахування в системи соціального захисту сприятиме розвитку інклюзивних систем соціального захисту та принесе додаткові вигоди як малозабезпеченим, так і тим, хто має середні доходи.

Залучення бюджетних та валютних резервів Національного банку до зміцнення фінансування систем соціального захисту інклюзивного характеру. Узагальнюючи практику світового досвіду, вважаємо, що розширити фінансування систем соціального захисту можливо і через використання резервів державних

інституцій, зокрема, за рахунок бюджетних та валютних резервів Національного банку. Такий досвід вже мають США, Індія, Китай, Великобританія, Німеччина.

Фінансування фондів соціального страхування за накопичувальним принципом. Розширення фінансування можливо також за рахунок додаткових внесків формально і неформально зайнятого населення. Практика такого фінансування виділяє два типи систем із внесками: систем соціального страхування, заснованих на принципах солідарності та субсидювання, в яких держава виконує контрольну функцію та систем страхування за рахунок приватного сектора, в яких держава виконує регулюючу функцію.

Вважаємо, що активного розвитку потребує такий вид соціального страхування в рамках якого внески інвестуються з метою збільшення вартості загального фонду. При такій системі, на нашу думку, варто встановити пропорційне постійне фінансування: розмір майбутніх виплат буде залежати від загальної суми внесків та віддачі від інвестування.

Вважаємо, що така форма соціального захисту здатна охопити також і категорії неформально зайнятих, яким важко забезпечити рівний доступ до систем соціального страхування та отримання соціальних послуг. Розмір внесків має визначитися на стимулюючій основі, він не повинен бути занадто низьким (не спроможним виконати свої функції) або занадто високим (здатним вивести систему із рівноважного стану та поставити під загрозу її життєдіяльність). Беручи до уваги досвід Європейських країн або країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону, на нашу думку, українському уряду варто розглянути можливості такого фінансування та розробити умови його запровадження в Україні.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, узагальнюючи світовий досвід розвитку систем соціального захисту інклюзивного характеру, ми дійшли висновку, що український уряд має дуже багато перспектив щодо його імплементації у сучасну фінансово-економічну практику.

Насправді, при правильно вибудованій соціальній політиці, за умови відсутності корупційних складових, утримання систем соціального захисту не є занадто витратним. З метою повного охоплення найбільш уразливих груп населення, зменшення масштабів соціальної нерівності, держава має запуснути механізм таргетування бідності, шляхом цілеспрямованого впливу на найменш захищені соціальні верстви населення, використовуючи інструменти підвищення доходів та скорочення кількості тих, хто живе за межею бідності.

Переконанні, що інноваційна фінансова модель, розроблена на основі удосконалення якісної складової податкових надходжень, перерозподілу державних податків, використання засобів офіційної допомоги в галузі розвитку, боротьби з неправомірними фінансовими потоками, використання бюджетних та валютних резервів, фінансування систем кумулятивного соціального захисту за рахунок внесків учасників здатна запуснути розвиток систем соціального захисту інклюзивного характеру.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі вбачаємо в удосконаленні та розвитку прикладних моделей фінансування систем соціального захисту інклюзивного характеру.

Список літератури.

1. Аналіз проєкту бюджету за видатками на 2019 рік. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. URL: <http://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/vydatky-derzhbjudzhetu-2019.pdf>
2. Державна казначейська служба України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
3. Дюк А. А. Формування системи видатків державного бюджету та їх оптимізація. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6191> (дата звернення: 19.05.2020)
4. Лисяк Л.В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Т. 25. № 11(1). С. 23-30. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2017_25_11\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2017_25_11(1)_6) (дата звернення: 17.05.2020)
5. Андрущенко В. Л. Імператив фіскальної солідарності. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2019. Вип. 3. С. 13-19. URL: <http://ojs.nusta.edu.ua/index.php/ojs1/article/download/95/97> (дата звернення: 10.05.2020)
6. Степанова О.В. Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та національні реалії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 73-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_22_16 (дата звернення: 19.05.2020)
7. Гуріна О. В. Адаптивні моделі прогнозування фінансового забезпечення регіонального розвитку. *Modern Economics*. 2019. № 18. С. 31-35. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-05](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-05) (дата звернення: 19.05.2020).
8. The official site of the Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: <https://www.oecd.org/social/expenditure.htm>
9. The official site of Eurostat. Government expenditure on social protection accounted for almost one fifth of GDP, 9 March 2018. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8725251/2-09032018-AP-EN.pdf/c60aed76-c37b-413e-9f99-58a8370f0ea6>.
10. The official site of Government of Mongolia: National Statistics Office. URL: <https://www.en.nso.mn/>
11. Ocampo, J.A. and N. Gomex Arteaga (2016). "Social Protection Systems in Latin America". *ILO ESS Working Paper* No. 52.

12. The official site of World Health Organization, Regional Office for South-East Asia, *Tobacco Taxation and Innovative Health-care Financing* (India, World Health Organization, Regional Office for South-East Asia, 2012).
13. Cichon, M. and Cichon D. (2016). "Financing of Social Protection for Informal Sector Workers in Asia", in *Social Protection for Informal Workers in Asia*, Sri Wening Handayani, ed.
14. The official site of United Nations Ukraine [online]. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.
15. Ortiz, I., Cummins, M. and Karunanethy K. (2017). "Fiscal Space for Social Protection and the SDGs: Options to Expand Social Investments in 187 Countries", *ESS Working Paper*. No. 48, 2nd ed.
16. Cecchini, S. (2014), "Social protection, poverty and inequality: a comparative perspective", *Journal of Southeast Asian Economies*, vol. 31, No. 1
17. The official site of United Nations. General Assembly. Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development (Addis Ababa Action Agenda) [online]. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/69/313>
18. Grosh, M. and others (2008), "For Protection and Promotion". The Design and Implementation of Effective Safety Nets, Washington, D.C., World Bank.
19. The official site of International Labour Organization (2009), "Extending Social Security to All. A review of challenges, present practice and strategic options" (TMESSC/2009), Geneva.
20. The official site of European Commission (2017), "Social protection committee annual report 2017: Review of the social protection performance monitor and developments in social protection policies". URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/publication/9ebf0bf6-c439-11e7-9b01-01aa75ed71a1/language-en>.
21. The official site of The World Bank (2017), "World development indicators". URL: <http://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>.
22. The official site of United Nations (2017), "World population prospects". URL: <https://population.un.org/wpp/DataQuery/>.
23. The official site of International Labour Organization (2014), "World social protection report 2014-2015: Building economic recovery, inclusive development and social justice". URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf.
24. The official site of International Labour Organization (2017), "World Social Protection Report 2017-2019". URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_601903/lang-en/index.htm

References.

1. Financial and Economic Analysis Office in the VRU (2018), "Analysis of the draft budget by expenditures for 2019", available at: <http://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/vydatky-derzhbjudzhetu-2019.pdf> (Accessed 10 May 2020).
2. State Treasury Service of Ukraine (2020), available at: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index> (Accessed 10 May 2020).
3. Diuk, A. A. (2018), "Formation of the system of state budget expenditures and their optimization", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6191> (Accessed 19 May 2020).
4. Lysiak, L.V. (2017), "Financial provision of social protection of the population in Ukraine: problems and prospects", *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu, Seriya: Ekonomika*, vol. 11(1), pp. 23-30, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2017_25_11\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2017_25_11(1)_6) (Accessed 17 May 2020).
5. Andruschenko, V. L. (2019), "The imperative of fiscal solidarity", *Ekonomichnyj visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkuvannia*. vol. 3, pp. 13-19, available at: <http://ojs.nusta.edu.ua/index.php/ojs1/article/download/95/97> (Accessed 10 May 2020).
6. Stepanova, O.V. (2016) "Financing of social protection in the context of decentralization: foreign experience and national realities", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 22, pp. 73-79, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_22_16 (Accessed 19 May 2020).
7. Hurina, O. (2019). "Adaptive models for forecasting the financial support of regional development", *Modern Economics*, vol. 18, pp. 31-35. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-05](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-05).
8. The official site of the Organisation for Economic Co-operation and Development (2019), "Social Expenditure Database/OECD", available at: <https://www.oecd.org/social/expenditure.htm> (Accessed 4 May 2020).
9. The official site of Eurostat (2018), "Government expenditure on social protection accounted for almost one fifth of GDP", available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8725251/2-09032018-AP-EN.pdf/c60aed76-c37b-413e-9f99-58a8370f0ea6> (Accessed 6 May 2020).
10. The official site of Government of Mongolia: National Statistics Office (2020), available at: <https://www.en.nso.mn/> (Accessed 11 May 2020).
11. Ocampo, J.A. and N. Gomex Arteaga (2016), "Social Protection Systems in Latin America", *ILO ESS Working Paper*, vol. 52.
12. The official site of World Health Organization, Regional Office for South-East Asia (2012), "Tobacco taxation and innovative health-care financing". WHO Regional Office for South-East Asia, available at: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/206014> (Accessed 6 May 2020).

13. Cichon, M. and Cichon, D. (2016), "Financing of Social Protection for Informal Sector Workers in Asia", *Social Protection for Informal Workers in Asia*, Asian Development Bank, Mandaluyong City, Philippines.
14. The official site of United Nations Ukraine (2020), [online], available at: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> (Accessed 6 May 2020).
15. Ortiz, I. Cummins, M. and Karunanethy, K. (2017). "Fiscal Space for Social Protection and the SDGs: Options to Expand Social Investments in 187 Countries", *ESS Working Paper*. vol. 48, 2nd ed.
16. Cecchini, S. (2014), "Social protection, poverty and inequality: a comparative perspective", *Journal of Southeast Asian Economies*, vol. 31, No. 1
17. The official site of United Nations. General Assembly (2015) "Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development (Addis Ababa Action Agenda)", [online], available at: <https://undocs.org/ru/A/RES/69/313> (Accessed 4 May 2020).
18. Grosh, M. (2008), *For Protection and Promotion. The Design and Implementation of Effective Safety Nets*, World Bank, Washington, D.C., USA.
19. The official site of International Labour Organization (2009), "Extending Social Security to All. A review of challenges, present practice and strategic options", available at: https://www.social-protection.org/gimi/ShowResource.do;jsessionid=WqoYFfAODE7kjqG8Qj5-tDBNWnwcErO0gBxkwKXvHa8mn-t2SV6x!2417962_69?id=13116 (Accessed 4 March 2020).
20. The official site of European Commission (2017), "Social protection committee annual report 2017: Review of the social protection performance monitor and developments in social protection policies", available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9ebf0bf6-c439-11e7-9b01-01aa75ed71a1/language-en> (Accessed 12 March 2020).
21. The official site of The World Bank (2017), "World development indicators", available at: <http://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/> (Accessed 19 March 2020).
22. The official site of United Nations (2017), "World population prospects", available at: <https://population.un.org/wpp/DataQuery/> (Accessed 5 May 2020).
23. The official site of International Labour Organization (2014), "World social protection report 2014-2015: Building economic recovery, inclusive development and social justice", available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf (Accessed 12 May 2020).
24. The official site of International Labour Organization (2017), "World Social Protection Report 2017-2019", available at: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_601903/lang--en/index.htm (Accessed 7 May 2020).

Стаття надійшла до редакції 19.05.2020 р.